

Hiriak dialektikaz jantzitako hiri-ekosistemak dira: hirietatik sistema kapitalistara igarotzeko beharrezko moldaketak amestu eta irudika daitezke, baina ezin dira mailakatu Estatuaren edo Europa mailako nazioz gaindiko erakundeen laguntzarik gabe. Bartzelona da, seguruenik, tentsio emantzipatzaile horren adibiderik onena.

Azken hamarkadan, *crash* finantzarioarekin batera, hiriguneak gune bihurtu dira merkatuak gero eta bizi-eremu gehiagotara hedatzen jarraitzeko. Mota guztietako udal zerbitzuek kontrolatzen dute, hasi garraiotik eta uretaraino, hornidura energetikotik eta hiri ingurunearekiko elkarreraginetaraino. Hiri-esperientzia bakoitza termino korporatiboetan balorizatu daiteke, eta hala behar du. Kapitalistek badakite hori, eta, horregatik, informazioaren teknologiez edo komunikazio-sareez baliatu dira hiri garaikideen lurra luberritzeko. Bruselatik datorren gastuaren mugatik eratorritako baliabide publikoen falta aprobetxatu dute plataforma teknologiko pribatuak zabaltzeko. Plataforma horiek hirietan modu eraginkorrean lan egiten segitzeko balio dute, eta, hala, haien atzaparretan harrapatuta geratu dira, eta tokiko orgia neoliberalak birstortu dute, “austeritate adimentsua” (*smart austerity*) deiturikoan. Eta prozesua hasi besterik ez da egiten. Espero da hirietarako soluzio eta zerbitzuen merkatu globala, 2020an 741.600 milioi dolarrekoa, askoz handiagoa izango dela, hots, 2,5 bilioi 2026an, eta urteko tasa %22,5 haziko dela.

Inoiz, eraikin, kale, pasealeku, espaloi edo errepideetako proiektuek hiriaren irudi bat eragin bazuten, oinezkoak hirian egotea zehazten zuena, Gauzen Internetek, aurpegia ezagutzeko kamerek, gailu adimendunen sentsoreek edo sistema biometrikoek hiri-arkitekturan txertatutako antzinako erritu guztiak datu-bolumen handi bihurtu dituzte. Aktibo horiek herritarren jabetzakoak dira, funtsezko elementua baita edozein zerbitzu publiko oinarritzko eskubide gisa hornitzeko gurea bezalako gizarte aurreratu batean. Hala ere, argi dago eguneroko jarduerak datu gisa ulertu direla, sortzen, erazten eta zirkulatzen dutela, inolako onurarik gabe, sortzen dituztenentzat. Kolonialismo digital horrek areagotu egiten ditu botere-harreman desberdinak, kapitalista adimendunentzat dirua eta irabaziak sortzeko prozesuak ahalbidetzen baitituzte. Azken finean, informazioa erauzi egin dute, gero bizitza zerbitzu pribatu gisa eskaintzeko. Horrela irrazionala da sistema kapitalista.

Aberastasuna erauzteko prozesu hori legitimatu nahi duen hitz giltzarria “Smart City” da. Kontzeptu horren inguruan, dozenaka erakustazoka antolatu dira. Horietan, ordezkari publikoak, negozio-gizonak, inbertitzaileak, gutxi muntatzen diren aholkulariak (*McKinsey*, *Pricewaterhouse Coopers*, *Deloitte* eta *KPMG* enpresenak) edo irabazi-asmorik gabeko profesionalen kalaña bat elkartzen dira hiriak saltzeko modurik onena diseinatzeko. Izen harroa duten foroetan biltzen dira, eta kanapeak eta ardo ona hartzen dituzte azpikontratazioko kontratu publikoak ixten dituzten bitartean. *Smart City* hitzek hiri pribatizatua esan nahi dute! Baliabide kolektiboak hitzarmen publiko-pribatu deritzenen bidez drainatzen dituzte, eta enpresak azpiegitura eta zerbitzu eraginkor eta berritzaileak sortzeko eragile nagusi gisa kokatzen dituzte.

Ez da erraza jakitea noiz izan zen korporazio-orgia horietako lehena, baina badakigu zein den *Barcelona Smart City Exporen* eta haren homonimoen barne-arrazoia: “gutxiagorekin gehiago egitea”, dogma neoliberalak dioten bezala, berrikuntza desblokeatzea, herritarrek arazoetarako irtenbide bat aurki dezaten austeritateak irauten duen unean. Eta horrela aurkitzen du kapitalismoak bere oinarri ideologikoa udal mailan: nahiz eta pribatizatuta egon, azpiegitura teknologikoak aukera ugari eskaintzen dizkie pertsonei ekonomia finantzarizatu horretan

biziraun dezaten, muinera arte, hedapen txikiko etxebizitza batean beren logelak duen erraztasunetik; eta errudun izango dira tresna horiei ahalik eta etekin handiena ateratzea lortzen ez dutenak.

Izan ere, neoliberalismoa ez da aldarrikapen erretorikoen bidez sostengatzen ez eta gure subjektibotasunean aldarrikapen hutsen bidez soilik sartzen ere. Ideologia horrek bere logikak arrazionalizatzeko modua, bakoitzak bere zoritxarra merezi duenarena, teknologia digitalen bidez baino ezin da egin. Haiekin dugun elkarreraginak aldatu egiten du nola hautematen dugun pertsona gisa, gure adimenean tatuatzen dute beste pertsona batzuekiko lehia porrot egitea, bizirauteko bitarteko prekarioak edo pobreziaren modu coolak lortzeko. Hori da, hain zuzen.

Taktikarik ikusgarriena izan da herritarren interesak, beren buruaren kontsumitzaile eta enpresaburu bihurtuta, bat etortzea *Airbnb*, *Uber* eta lankidetzak-ekonomia gaizki deritzonaren beste enpresa batzuekin (*Glovo*, *Deliveroo*, *Just Eat...*). Dirudenez, krisialditik garaiko zentzu komun gisa ezarritako baldintza material maltzurak konpontzeko, aparteko soldata irabaz daiteke gidari, banatzaile edo beste edozein lanbidetan, non bat gizarte-mailaren morroi bihurtzen baita, eta horren gainean baitago, esklaboak partekatuz bere buruari baimentzen zaion klase sortzailea. Beste aukera norberaren propietateekin espekulatzea litzateke, aparteko diru-sarrera batzuk irabazteko; hala, dituen aktibo ekonomiko bakarrak zukutuko lirateke, eta 2007ko eztandak eragindako ideologiaren amets hezea burutuko litzateke. Lehenik eta behin, bizitza osorako zorra du, gero alokatu eta partekatu behar duen etxea ordaintzeko. Eta hori guztia kapitalismoak bere bidea jarrai dezan.

Horiek ez dira klase menderatzaileen interesetarako teknologiek balio duten adibide bakarrak. Energia-enpresak, garai batean publikoak izanik, mantentze-kostuetan eraginkortasuna eta aurrezkia hitzematen dute, espazio publikoetan, eraikinen barrualdeetan eta etxean termostatoak edo sentsoreak jarriz. Trukean, eskubide bat merkatuko ondasun bihurtzea lortzen dute, nahiz eta mundu guztiak datu zehatzagoak dituen telefonoan berogailua noiz itzali eta hotza noiz pasatu, hilabete bukaeran euro batzuk aurrezteko. Gauza bera gertatzen da bankuarekin: herritarren gastua monitorizatzen du, eta, ondoren, kredituak eskaintzen dizkie jasan ezin duten produkturen bat agertzen denean, zor duen gizartearen ideian sakonduz.

Galdera behin eta berriz errepikatzen da: nola imajinatu irteerak? Bartzelonak hiri neoliberalaren aurkako agenda ezartzen hastea lortu zuen. Hiri horrek, bere smart erretorikekin, gizarte desiragarriari buruzko galdera politikoak kendu zituen irudimenetik.

Herritarrek parte hartzeko tokiko plataformak eta plataforma ez-korporatiboak sortu zirenean hasi zen bidea. Inkrustazio (embeddedness) kontzeptuan oinarritzen ziren, eta horrek azaltzen du nola teknologien diseinuak merkatuaren logiketan oinarritzen ez den portaera bultzatzea. Gizarte- eta lurralde-errotzea (auzoak eta tokiko dendak, adibidez) kapital globalak eskatzen dituen interakzio ekonomikoen mende jartzen duen erakundea (aplikazio digitaletan diharduten frankiziak). Kode irekian oinarrituta, atariak eremu bat eman zuen politika publikoak proposatu, eztabaidatu, erabaki eta haien jarraipena egiteko. Hau da, udal-politikan esku hartzea eta hiri pribatizatuaren eredutik urruntzea, non inbertsio-funtzen eta teknologia-plataformen talde batek erabaki publikoak hartzen baititu herritarren izenean. Diseinu teknologiko alternatibo batek hiriko hiri-bizitzari nola eragiten dion erakusteko, herritarren

proposamenen %70 baino gehiago sartu ziren Udalaren 2016/2019ko Ekintza Planean. Tresna hori eguneroko politikaren zati bihurtu zen. Sortu zenetik, 100.000 herritar baino gehiago izena eman zuten plataforman, online eta offline prozesu hibridoan zati gisa. Kategoria garrantzitsuak, hala nola klasea, ez ziren beti kontuan hartu eztabaidan ahulenak artatzeko, baina elkarte eta ekosistema publiko-komun baten proposamena biziak hirian behar duen hurbilketa erradikala da: erakunde publikoek proiektuaren garapena finantzatzeko, ETEek edo kooperatiba-plataformek hacker informatikoen edo adimen teknikoaren bidez garatzen dute plataforma, eta herritarrek horri buruzko erabakiak hartzen dituzte.

Azpiegitura digital demokratikoaz gain, gizarte digitala birpentsatzeko, datuen gobernantza alternatiboa irudikatu behar da. Datuak ondasun komun bihurtzeko deia, herritarren jabetzakoa eta ez *Big Government* delakoarena (txinatar estilokoa) edo *Big Tech* delakoarena (yanqui bertsioa), zerbitzu publikoen hornidura hobetzen saiatzen zen, hala nola garraioa, herritarren datuen bidez. Halaber, informazioaren ondoriozko irabaziak berrinbertitzea, teknologiaren aldetik azpiegitura subiranoak garatzeko. Horretarako, teknologia ireki horiek bultzatzeko funts bat ere sortu zen. Bi ekimen horien helburua izan zen herritarren, gizarte-aktoreen eta erakunde publikoen artean botere politikoa eta informazioa elkarrekin antolatzeko gaitasun teknikoak banatzea. Eta ez bakarrik baliabide ekonomikoak, komunismoari gehien lotutako eskemetan bezala.

Ez zuen lortu kapitalismoa gainditzea, eta askoz ere asmo gutxiagokoa izan zen, Udaleko kargu politikoen ulermen-ezagatik. Esperimentu horrek aurrekaririk gabeko laborategia utzi zuen, berrikuntza demokratiko eta eraldatzaileko proiektu bat ezartzeko, herritarren benetako beharretarako pilotuetatik abiatuta. Teknologia politizatzea, beraz, elkartasun-sareak eraikitzeko modu bat izan zen, baita mundu osoko hirien artean ere, demokrazia erradikala defendatzeko, partekatutako erronken borroka egiten den bitartean, hala nola berokuntza globalaren aurka plataforma digital aurreratuak erabiliz.

Hiri-inguruneek kultura politiko batean pentsatzeko eskaintzen dituzten aukerak izan ditzakete eta izan behar dituzte ezaugarri; kultura horretan, ezagutzaren ondasun komunak interes-taldeek eta tamaina desberdineko taldeek batera kudeatu ahal izango dituzte. Baliabide ekonomikoak eta botere politikoa modu bidezkoan eta bidezkoan banatu ondoren hirietako auzo eta barrutien artean, arlo bakoitzak bere ardura du ongizate-estatu bat finkatzeko lan egitea, beharizan partikularren arabera.

Ez dago beste aukerarik kapitalismo digitaletik alaitasunez deskonektatzeko, Silicon Valleyko enpresa handiak hiriko bizitzari eragiten dioten azpiegiturak kontrolatzeko eta tokiko erakundeetara itzultzeko. Hirietan dozenaka erakunde eta gizarte-mugimendu daude, eta herritarren beharrak hobeto ezagutzen dituzte Kaliforniako luxuzko etxeetan edo yate garestietan kokatutako bost bilioidunek baino. Azken batean, sindikatuak bezalako erakundeek konpontzen dituzte pertsonen arazo asko, neurri handi batean plataforma digitalak kontrolatzen dituzten hiriburu handiek eragindakoak.

Politikak, historiari lehentasuna eman nahi badio, errealtate hori ulertu behar du, eta XXI. mendeko plataformetarako sarbidea eman behar die erakunde horiei, hiriko bizitza osatzen duten zerbitzuen zati handi bat indartu eta bermatu ahal gisa, indartu eta bermatu ahal izateko. Hirietako ekintzaileen, gizarte-egituraren, hiri-artisten eta teknologien garapenari eta diseinuari buruzko ezagutza handia duten pertsonen arteko gizarte-harremanak era guztietako

ekitaldi berritzaileen bidez ere bultzatu behar dira. Funtsek eraikinen jabetzaren aurka egiten badute, haiek berreskuratzeko okupazio-politika, herritarren sormenak giza ugalketarako arazoei irtenbideak eman diezazkien. *Mobile World Congress, go home!*

Soinu banda proposamena:

Zabaldu:

- [Click to share on Twitter \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Facebook \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Telegram \(Opens in new window\)](#)
- [Click to share on Pocket \(Opens in new window\)](#)

